

7. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2010 р. № 2250-р // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 97. – Ст. 3443.

8. Про схвалення Концепції створення та функціонування інформаційної системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2012 р. № 634-р // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 67. – Ст. 2753.

9. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р // Офіц. вісн. України. – 2013. – № 44. – Ст. 1581.

10. *Rassel A.* Информационная революция: Путь к корпоративному разуму / А. Рассел, Г. Миллер, Дж. Дэвис ; [пер. с англ. Ю. Суханова]. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2008. – 253 с.

11. Рекомендации Комитета министров Совета Европы CM/Rec(2009)1 государствам-участникам Совета Европы по электронной демократии и пояснительная записка. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : cikrf.ru/international/recommend.doc

12. *Clift Steven.* The E-Democracy E-Book: Democracy is Online 2.0. [Электронный ресурс] / Steven Clift. – Режим доступа : <http://www.publicus.net>.

Надійшла до редколегії 29.10.2014 р.

УДК 35.083 + 343

С. М. КЛИМОВА, М. О. КНИЖЕНКО

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Розглянуто питання запобігання корупційним правопорушенням в органах Державної фіскальної служби України. Визначено основні антикорупційні заходи: з боку керівництва і з боку працівника цього органу влади.

Ключові слова: органи доходів і зборів, запобігання корупції, превентивний антикорупційний механізм.

The problem of preventing corruption offenses in the State Fiscal Service of Ukraine has been considered. The main anti-corruption measures have been identified, and namely: those employed by the authority management, and by its employees.

Key words: revenues and charges authorities, corruption prevention, preventive anti-corruption mechanism.

Сьогодні Україна зіштовхнулася з проблемами масштабної корупції, яка характеризується багатоманітністю форм (підкуп, лобізм, неправомірна вигода, політична і транснаціональна корупція, зловживання владою посадовими особами тощо). Відсутність системного та комплексного антикорупційного підходу з боку держави і громадянського суспільства, слабе законодавство, неефективність методів подолання корупції призвели до того, що корупція стала чинником загрози національній безпеці України.

У чому ж полягають причини такого становища? Багато хто із науковців джерелом цього явища вбачає недосконалість законодавчої бази, яка є запорукою здійснення антикорупційної діяльності держави. Більш того, таку недосконалість законодавства могла споглядати кожна людина, яка займає стійку громадську позицію та знайомиться із законами України, що друкуються в офіційних виданнях. Так, за останні п'ять років зазнали чимало змін розділи Кримінального кодексу України щодо злочинів у сфері службової діяльності [1]. Останні зміни було внесено у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України [2], разом із тим процес розробки антикорупційного законодавства вважати завершеним не можна.

Зважаючи на те, що побудова правової держави є неможливою без розроблення ефективної фіскальної системи, питання запобігання та протидії корупційним правопорушенням у податкових органах набуває особливої уваги. Зазначимо, що 18 березня 2013 р. Указом Президента було утворено Міністерство доходів і зборів України, яке стало правонаступником Державної податкової служби України та Державної митної служби України [3]. Саме цей орган державної влади був покликаний забезпечити формування єдиної державної податкової, державної митної політики в частині адміністрування податків і зборів, митних платежів та реалізації єдиної державної податкової, державної митної політики; забезпечення формування та реалізації державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування; забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями при застосуванні податкового та митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску.

Наразі триває реорганізація Міністерства доходів і зборів шляхом перетворення в Державну фіскальну службу України [4]. Цей процес відбувається за умов дії Закону України “Про засади запобігання і протидії корупції” [5] та чинності Закону України “Про запобігання корупції” [6].

До питань боротьби з корупцією зверталися такі вчені, як Л. Багрій-Шахматов, О. Дудоров, А. Зелінський, О. Кальман, М. Камлик, М. Коржанський, Г. Крайник, М. Мельник, Є. Невмержицький, С. Серьогін, О. Терещук, М. Хавронюк, С. Шалгунова та ін.

Метою цієї роботи є характеристика превентивних антикорупційних заходів, що застосовуються Державною фіскальною службою України.

Предметом дослідження стала сфера запобігання корупції в органах доходів і зборів України.

У роботі проаналізовано розпорядження керівників Державної фіскальної служби України (ДФС) та територіальних органів Міндоходів України в Харківській області щодо заходів, спрямованих на запобігання корупції, а також фактів порушення дисципліни у структурних підрозділах.

ДФС з метою організації своєї діяльності забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання корупції та контроль за їхньою реалізацією в апараті ДФС, її територіальних органах [7].

У структурі ДФС створено підрозділ, діяльність якого спрямована безпосередньо на виявлення причин і умов, що зумовлюють скоєння корупційних, кримінальних та інших правопорушень з боку працівників податкових та митних органів служби. Це – Головне управління власної безпеки (ГУВБ). Для виявлення передумов і обставин щодо можливих протиправних дій з боку працівників служби за січень – серпень 2014 р. підрозділами ГУВБ проведено 2,7 тис. службових перевірок та розслідувань. За їхніми результатами винесено 853 офіційних застережень, до дисциплінарної відповідальності притягнуто 695 та звільнено 59 осіб.

З початку цього року за порушення вимог Закону України “Про засади запобігання і протидії корупції” правоохоронними органами стосовно посадових осіб Міндоходів та ДФС України складено та направлено до суду 83 адміністративних протоколи, за якими судами прийнято 30 рішень про притягнення осіб до адміністративної відповідальності.

За матеріалами підрозділів власної безпеки правоохоронними органами розпочато 273 кримінальних провадження, у тому числі 30 – за фактами одержання посадовими особами ДФС неправомірної вигоди [8].

Такі факти про корупційні правопорушення, які скоєно посадовими особами органів доходів і зборів за поточний рік, свідчать про недостатню ефективність механізму запобігання корупції в Україні.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження роботи посадових осіб щодо запобігання корупції в Харківській області, можна стверджувати, що основними превентивними антикорупційними заходами є:

– проведення на постійній основі заняття з вивчення антикорупційного законодавства та доведення до відома підлеглих інформації про притягнення податківців до адміністративної або кримінальної відповідальності за скоєння корупційного правопорушення;

– проведення профілактичних бесід із підлеглими працівниками, під час яких слід попереджати їх про передбачену чинним законодавством України дисциплінарну, адміністративну та кримінальну відповідальність за допущені порушення;

– негайне інформування управління персоналу про випадки складання протоколів про корупційні правопорушення відносно підлеглих працівників, притягнення до адміністративної або кримінальної відповідальності, про

виклики їх до органів прокуратури, внутрішніх справ та інших правоохоронних органів;

- в обов'язковому порядку вивчення морально-ділових якостей працівників, здійснення контролю та одержання інформації про поведінку підлеглих як у службовий, так і в позаслужбовий час, виявлення та попередження корупційних ризиків у службовій діяльності;

- попередження керівників про персональну відповідальність за незаконні дії підлеглих;

- розглядання на виробничих нарадах питання щодо ефективності запобігання корупції, порушення трудової та службової дисципліни підлеглими;

- вжиття вичерпних заходів щодо недопущення будь-якої можливості виникнення конфлікту інтересів у підлеглих;

- організація проведення аналізу порушень дисципліни та законності підлеглими працівниками, вивчення причин та умов, що їм сприяли, розробляти відповідні профілактичні заходи, спрямовані на недопущення ними надзвичайних подій;

- постійний контроль з боку керівництва за діями підлеглих щодо дотриманням вимог антикорупційного законодавства України під час виконання службових повноважень;

- проведення службових перевірок (розслідування) за кожним фактом скоєння працівниками корупційного правопорушення із залученням співробітників підрозділів внутрішньої безпеки;

- притягнення до дисциплінарної відповідальності (аж до звільнення) усіх керівників, які допустили послаблення контролю за виконанням підлеглими законодавчих та відомчих нормативних актів і тим самим створили передумови для скоєння корупційних правопорушень;

- підвищення рівня правосвідомості працівників органів доходів і зборів.

Разом із тим Головне управління Міндоходів у Харківській області забезпечує в ГУ Міндоходів, підпорядкованих ДПП та митниці відповідного регіону, безпеку діяльності, а також захист державних службовців та працівників від протиправних посягань, пов'язаних із виконанням ними службових обов'язків [9].

Від керівників структурних підрозділів окремо вимагається:

- забезпечення організації належної спеціальної перевірки осіб, які приймаються на службу до інспекції;

- забезпечення безумовного дотримання підлеглими працівниками службової дисципліни, недопущення порушення вимог антикорупційного законодавства України та незаконного втручання у діяльність суб'єктів господарювання;

- випадки безпідставного залишення працівниками робочого місця у робочий час, несанкціонованих виїздів за межі регіону у приватних справах та під час виконання службових обов'язків уважати грубим порушенням службової дисципліни, вживати до винних заходів дисциплінарного реагування;

– в обов'язковому порядку вивчати морально-ділові якості працівників, здійснювати контроль та володіти інформацією про поведінку підлеглих як у службовий, так і в позаслужбовий час, виявляти та попереджати корупційні ризики у службовій діяльності.

З метою упередження скоєння правопорушень працівниками органів доходів і зборів керівництвом у межах компетенції розробляються заходи, обов'язкові для виконання керівниками структурних підрозділів щодо профілактики корупційних проявів та інших правопорушень.

Органами доходів і зборів визначено такі причини вчинення корупційних правопорушень: 1) відсутність дієвого та постійного контролю з боку керівників за службовою діяльністю підлеглих, виявлення поблажливості та лібералізму стосовно осіб, які порушують службову дисципліну та недбало ставляться до виконання своїх обов'язків, упущення в організації роботи та навчанні; 2) відсутність належного реагування на скоєні правопорушення шляхом вжиття заходів до керівників підрозділів, підлегли працівники яких припустили вчинення корупційних правопорушень.

У розпорядженнях керівників регіональних структурних одиниць відзначається, що скоєнню зазначених корупційних злочинів сприяє і той факт, що заходи реагування, які застосовують керівники за виявленими правопорушеннями, у переважній більшості є формальними та зводяться до проведення розслідування стосовно особи, яка їх вчинила. Без дослідження та вжиття відповідних заходів залишаються причини та передумови, що призвели до скоєння злочину, не встановлюється все коло осіб, у тому числі керівного складу, можливо, причетних до вчинення таких протиправних дій.

Також часто в розпорядчих документах вказується на те, що без дослідження і, як наслідок, без вжиття відповідних заходів залишаються причини та передумови, що призвели до скоєння правопорушень. Не встановлюється коло осіб, у тому числі керівного складу, можливо, причетних до скоєння протиправних дій.

Слід відзначити, що неефективна міжвідомча співпраця також є фактором, який сприяє проявам корупції. На це звертається увага не тільки вченими [10, с. 7], але й звертається увага в нормативно-правових актах.

Такі причини названо у відомчих нормативних актах. Дослідники ж додатково обґрунтовують, що зниженню корупції сприяє відсутність політичних призначень на посади у центральних та місцевих органах адміністрації. Основний їхній склад має залишатися досить постійним та складатися з професійних чиновників, які призначаються як мінімум на п'ятирічний термін [11, с. 73].

Загалом потрібно зазначити, що було б перебільшенням говорити про якусь специфічну модель боротьби з корупцією. Головне – в моделі соціально-економічного розвитку, у формуванні умов, які не створюють живильного ґрунту для корупції і, якщо не виключають її, то в будь-якому разі мінімізують це явище, уможлиблюють ефективну боротьбу з ним.

Також учені обстоюють думку, що поміж тих причин, про які вже йшлося вище, слід також говорити про низький рівень оплати праці, нерегулярність її виплати, матеріальну незабезпеченість службових осіб нижчої та середньої управлінських ланок; відсутність адекватних економічних гарантій, які б нівелювали потребу службових осіб у непропорційному використанні влади або службових повноважень для задоволення корисливих чи інших особистих інтересів, а також конфлікт інтересів у службових осіб, формальність норм професійної етики, відомчий правовий нігілізм, негативний корпоративізм і професійна деформація. До того ж до детермінанту корупції належать негативні наслідки реформування економічної системи, що призвело до нестабільності економічного розвитку держави, формування тіньового сектора економіки, у тому числі в результаті недосконалості нормативно-правового забезпечення вказаних реорганізаційних процесів. Вказане, у свою чергу, призвело до виникнення галузей економіки із надприбутками, порушень у сфері приватизації державного майна, зниження рівня виробництва, монополізації та реальної відсутності ефективної ринкової конкуренції, відсутності державної підтримки і захисту підприємництва, податкового тиску, некерованої інфляції тощо. Поміж недоліків організаційного характеру виокремлюють невизначеність процедури прийняття управлінських рішень і здійснення службових повноважень, надмірну концентрацію владно-управлінських повноважень в одній службовій особі; бюрократизацію управлінського апарату; неналежні умови для виконання службових повноважень, що перешкоджають неухильному дотриманню інтересів служби, відсутність у чинному законодавстві передбаченої відповідальності за прийняття неправомірних колегіальних рішень [12, с. 454].

Як бачимо, у відомчих нормативних актах основна увага приділяється тим причинам, які є похідними від обов'язків указаної категорії осіб. Про причини, які були обумовлені низьким рівнем оплати праці, нерегулярністю її виплати, матеріальною незабезпеченістю службових осіб нижчої та середньої управлінських ланок, відсутністю адекватних економічних гарантій, не йдеться.

Уважаємо, що причини корупційних правопорушень мають розкриватися об'єктивно, а не односторонньо, тим паче, що вивчення морально-психологічного клімату є обов'язковим заходом, виконання якого слід покладати на керівництво органів доходів і зборів.

Механізм запобігання корупції в органах доходів і зборів має включати такі основні заходи:

- 1) урегулювання конфлікту інтересів;
- 2) контроль доступу громадян до публічної інформації, а також нерозголошення підлеглими конфіденційної та іншої інформації з обмеженим доступом;
- 3) оприлюднення в колективі відомостей про осіб, яких притягнуто до кримінальної, адміністративної, дисциплінарної або цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень;
- 4) проведення навчання працівників з антикорупційного

законодавства; 5) контроль за виконанням підлеглими етичних норм; 6) при надходженні анонімних звернень про ймовірні факти корупції проводити перевірку; 7) проведення службових перевірок за фактами корупції; 8) уживати заходів щодо припинення корупційних правопорушень та негайно письмово повідомляти про його вчинення спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції.

2. З боку працівника: 1) неухильно дотримуватися вимог закону про запобігання корупції та загальновизнаних етичних норм поведінки, бути ввічливими у стосунках з громадянами, керівниками, колегами та підлеглими; 2) утримуватися від одержання від фізичних, юридичних осіб безоплатно грошових коштів або іншого майна, нематеріальних активів, майнових переваг, пільг чи послуг, якщо це пов'язано з виконанням службових повноважень; 3) дотримуватися політичної нейтральності, уникати демонстрації у будь-якому вигляді власних політичних переконань або поглядів; 4) сумлінно, компетентно, вчасно, результативно і відповідально виконувати службові повноваження та професійні обов'язки, уникаючи конфлікту інтересів; 5) утримуватися від виконання рішень чи доручень керівництва, якщо вони суперечать закону.

Література:

1. Кримінальний кодекс України: від 05 квітня 2001 р. № 2341-III // ВВР України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України : Закон України від 13.05.2014 р. № 1261-VII // Офіц. вісн. України. – 2014. – № 45. – Ст. 1182.

3. Про Міністерство доходів і зборів України : Указ Президента України від 18.03.2013 р. № 141/2013 // Офіц. вісн. України. – 2013. – № 22. – Ст. 739.

4. Про утворення Державної фіскальної служби : постанова Кабінет Міністрів України від 21.05.2014 р. № 160 // Офіц. вісн. України. – 2014. – № 46. – Ст. 1213

5. Про засади запобігання і протидії корупції : Закон України від 07.04.2011 р. № 3206-VI // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 44. – Ст. 1764.

6. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII // Голос України. – № 206. – 25 жовтня.

7. Основні завдання і функції Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua>.

8. Повідомлення про викриті корупційні правопорушення за січень-серпень 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua>.

9. Положення про Головне управління Міндоходів у Харківській області : наказ Міністерства доходів і зборів України від 17.04.2013 р. № 58 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kh.sfs.gov.ua>.

10. Савенков А. Н. Как победить коррупцию: юридические практики Великобритании / А. Н. Савенков, А. А. Савенков // Правовое поле современной экономики. – 2012. – № 7. – С. 7–16.

11. Дерябин Ю. С. Можно ли одолеть коррупцию? (опыт Финляндии) / Ю. Дерябин // Современная Европа. – 2005. – № 1. – С. 71–81.

12. Моніторинговий кримінологічний аналіз злочинності в Україні (2009 – 2013 роки) : монографія / [Є. М. Блажівський, І. М. Козьяков, О. О. Книженко та ін.]. – К. : Національна академія прокуратури України, 2014. – 484 с.

Надійшла до редколегії 07.10.2014 р.

УДК 351+26

С. В. ОНИЩУК

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНОЇ ДОКТРИНИ ТРАДИЦІЙНИХ ХРИСТІЯНСЬКИХ ЦЕРКОВ В УКРАЇНІ В ПИТАННЯХ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ І ЦЕРКВИ

Розкрито суть і значення соціальної доктрини церкви. Висвітлено соціальні доктрини традиційних християнських церков в Україні, а саме: Української православної церкви (УПЦ), Української православної церкви Київського патріархату (УПЦ КП), Української греко-католицької церкви (УГКЦ).

Ключові слова: церква, держава, соціальна доктрина, традиційні християнські церкви, релігія, суспільство.

This article reveals the essence and value of the social doctrine of the church. Highlights of the social doctrine of the traditional christian churches in Ukraine, namely: the Ukrainian orthodox church, the Ukrainian orthodox church of Kyivan patriarchate, the Ukrainian greek-catholic church.

Key words: church, state, social doctrine, the traditional christian church, religion, society.

Падіння ролі морально-етичних цінностей християнства в ієрархії життєвих цінностей українського соціуму, істотна деформація змісту засад християнського віровчення в уявленнях вірних, нав'язлива пропаганда цінностей і способу життя споживацького суспільства та інші негативні явища